Kopijrichtlijnen
VNLex

Inhoud

1. Uitgangspunten
2. Formele aspecten
3. Opbouw artikel
4. Bibliografie
5. Curriculum vitae
6. Aanleveren kopij

1 Uitgangspunten

Het *Vertalerslexicon voor het Nederlandstalig gebied* (VNLex) is een online gratis toegankelijk naslagwerk voor de cultuurgeschiedenis van het vertalen. In het lexicon worden wetenschappelijk gefundeerde artikelen verzameld over belangrijke en interessante vertalers: in essayvorm geschreven vertalersportretten van twee tot acht A4-pagina's (5000-20.000 tekens), aangevuld met een gedetailleerde bibliografie. In eerste instantie gaat het om literaire vertalers, waarbij het begrip 'literatuur' ruim wordt opgevat – ook populaire en humoristische literatuur, kinder- en jeugdliteratuur enz. behoren daartoe. Vertalers van religieuze, filosofische, natuurwetenschappelijke, politieke en andere teksten komen eveneens in aanmerking. Gestreefd wordt naar een brede spreiding door de tijd heen (vanaf ong. 1200 tot heden) en naar zo veel mogelijk (ook 'kleine' of verafstaande) brontaal- en cultuurgebieden. Aangezien wij via dit project nieuwe perspectieven op de geschiedenis van het vertalen willen geven, presenteren wij zowel vertalers die al bekend zijn in de cultuurgeschiedenis dankzij eigen teksten (bijv. 'dichter-vertalers') als 'pure' vertalers van wie tot nog toe niet meer dan de naam bekend is. Het lexicon richt zich in eerste instantie op vertalers *in* het Nederlands.
Alleen vertalers met een afgerond vertalersoeuvre worden in het lexicon opgenomen.

2 Formele aspecten

Bij de tekstverwerking een kaal document maken, dus geen speciale functies gebruiken zoals afbreekprogramma's, lay-out of uitvullen.

Titels van boeken en tijdschriften cursiveren, citaten en titels van gedichten en artikelen tussen enkele aanhalingstekens zetten. Dubbele aanhalingstekens gebruiken voor een citaat binnen een citaat.

Het gebruik van noten zo veel mogelijk minimaliseren, bij voorkeur niet meer dan tien. Bibliografische verwijzingen waar mogelijk in de tekst opnemen door middel van de auteur-jaartalconventie, eventueel gevolgd door pagina (Van Buuren 1988, 15). Geen volledige titelbeschrijvingen in de lopende tekst.

Spelling in eerste instantie volgens het Groene boekje, anders volgens Van Dale. Geen afkortingen gebruiken, behalve voor regel (r.) en bladzijde (p.). Noem personen bij eerste vermelding altijd mét volledige voornaam en geboorte- en eventueel sterfjaar tussen haakjes. Na eerste vermelding achternaam gebruiken.

De gebruikte literatuur (bij voorkeur niet meer dan tien relevante bronnen) organiseren volgens het auteur-jaarsysteem (Chicago Author-Date style 16th ed.). Gebruikte literatuur die vermeld staat bij de bibliografie met het werk over en van de vertaler kan achterwege worden gelaten in de lijst, mits de bibliografische verwijzing in de tekst opgenomen is.
Ten voorbeeld:

Broomans, Petra. 2017. “A Cultural Transfer History: Possibilities and Prerequisities. The Case of Henriette Roland Holst, Martha Muusses and Hagar Olsson.” In *The Dynamics and Contexts of Cultural Transfers. An Anthology,* edited by Margaretha Fahlgren and Anna Williams, 79–99. Uppsala: Uppsala University.

Burke, Peter. 2005. *Lost (and Found) in Translation: A Cultural History of translators and translating in Early Modern Europe*. Wassenaar: NIAS.

Meylaerts, Reine. 2010. “Habitus and self-image of native literary author-translators in diglossic societies.” *Translation and Interpreting Studies*, Vol. 5: 1–19.

Naaijkens, Ton. 2002. “Het begrip vertaalinterpretatie.” In *De slag om Shelley en andere essays over vertalen*, 45–56. Nijmegen: Vantilt.

Venuti, Lawrence. 2010. “Vijf regels voor het lezen van een vertaling.” *Filter* 12 no. 2: 3–9. Ook in: Naaijkens, Ton e.a., eds. 2010. *Denken over vertalen. Tekstboek vertaalwetenschap*, 277–283. Nijmegen: Vantilt.

Voor meer informatie over Chicago Author-Date style, zie
https://www.chicagomanualofstyle.org/tools_citationguide/citation-guide-2.html

3 Opbouw artikel

3.1 Titel

De titel van de bijdrage bestaat uit de volledige naam van de vertaler en de leefjaren (indien bekend). De tekst structureren door middel van alinea's met pakkende tussenkopjes, behalve de eerste inleidende alinea.

3.2 Introductie

Het artikel moet beginnen met een inleidende alinea van circa 80-180 woorden waarin de volgende elementen minimaal terug te vinden zijn: een pakkende beginzin, brontaalgebied, hoeveelheid vertaalde werken, enkele belangrijke werken, korte omschrijving van het belang van vertaler.
Voorbeelden van pakkende beginzin: XY liet als … van zich horen; hij/zij werkte met de talen A, B, C…; gold als belangrijkste/bekendste/productiefste/beste vertaler/vertegenwoordiger van de A-literatuur enz., was als cultuurbemiddelaar werkzaam op vele gebieden zoals …. + overige 'profielen' (auteur, journalist, uitgever, filoloog enz.).
In de introductie worden geen leefjaren van andere personen dan de vertaler vermeld. Bij de eerste vermelding van personen in de rest van het artikel worden de leefjaren wél genoemd.

3.3 Inhoud artikel

Grofweg geeft het artikel antwoord op vier vragen: *Wie? Wat en waarom? Hoe?*
Uiteraard heeft elke vertaler een eigen verhaal en zijn niet alle elementen relevant of bekend bij alle vertalers. We moedigen auteurs dan ook aan om zich te richten op het schrijven van een goed opgebouwd en toegankelijk geschreven verhaal, en het onderstaande als inspiratie te gebruiken. Compositorische variatie is hierbij mogelijk.

Grote onopgeloste vraagstukken kunnen benoemd worden in het onderdeel 'Vervolgonderzoek', zie 3.4.

Idealiter bevat het artikel de volgende elementen:
I. *Wie*: Naast geboorte- en sterfdatum en geboorte- en sterfplaats wordt het *levenspad* geschetst met als zwaartepunten *taal* en *geobiografie*. Naast de familieachtergrond (bijv. meertaligheid in de familie) dienen met name de voor de biografie relevante cultuurruimten aan de orde te komen (waar opgegroeid, gestudeerd, hoe tot het vertalen gekomen enz.; verblijf in het buitenland, vrijwillige of gedwongen migratie, oorlog en gevangenschap).
II. *Wat en waarom:* Het *vertalersoeuvre*. Hierbij worden algemene tendensen en voorkeuren binnen het oeuvre (talen, genres, auteurs, tijdsperiodes) en de ontstaansomstandigheden vermeld. In de lopende tekst hoeven niet alle vertaalde auteurs en

werken te worden opgesomd, zeker niet bij een omvangrijk oeuvre. Voor zulke volledige gegevens is de bibliografie bij het artikel bedoeld.
III. *Hoe:* De vertaalprestaties als geheel wordt kritisch gepresenteerd, d.w.z. niet hagiografisch maar terughoudend en met zelfreflectie. Het streven is om het oeuvre van de vertaler in zijn veelzijdigheid en uniciteit zichtbaar te maken. Deze componenten worden idealiter in ieder artikel besproken:
(1) Vertaalpoëtologische uitspraken van de vertaler zelf
Algemene uitspraken over het vertalen, over 'cultuuroverdracht' e.d., reflectie over de concrete vertaalwerkzaamheden in voor- en nawoorden, interviews, dankwoorden bij prijsuitreikingen, brieven, dagboekaantekeningen enz.
(2) Uitspraken van critici in recensies en beoordelingen in wetenschappelijke secundaire bronnen. Vooral hierbij moet zelfreflectie de VNLex-auteur ervoor behoeden kritiekloos waardeoordelen over te nemen die in literaire en wetenschappelijke kringen circuleren en die op ongefundeerde oordelen zijn gebaseerd, bijvoorbeeld ten aanzien van de vraag wat een vertaling moet 'presteren' (haar 'functie' in een 'cultuur') of wat het 'algemeen leespubliek' wil, nog afgezien van de vraag wat een 'prestatie' is en wat niet.
(3) Een beschrijving en beoordeling van bijzonderheden van het vertaaloeuvre door de schrijver van het VNLex-artikel. Hier dient de auteur de positie van een 'derde' in te nemen die een kritische afstand mogelijk maakt, zowel ten opzichte van uitspraken van de vertaler als ten opzichte van diens omgeving (vooral wanneer deze gekenmerkt wordt door een dwangmatig competitief discours). Uitgebreide vergelijkingen tussen origineel en vertaling of meerdere vertalingen van dezelfde brontekst zijn niet gewenst, enkele pregnante voorbeelden zijn echter welkom. Ook hier is, vooral bij prozavertalers, terughoudendheid geboden bij veralgemeniseringen.

Over het geheel genomen zou het artikel door een combinatie van biografische, tijdbeschrijvende, literatuur- en vertaalsociologische en vertaalpoëtologische aspecten een zo veelzijdig mogelijke presentatie moeten bieden van het vertaalkundige handelen van de vertaler en van diens positie in het culturele leven.
Gegevens over de inbedding in de Nederlandse en anderstalige literatuurwereld en over honoraria, begunstigers, prijzen, stipendia, lidmaatschappen e.d. kunnen indicaties zijn voor de plaats die de vertaalwerkzaamheden in het leven van de vertaler hebben ingenomen (bijv. hoofdinkomen/bijverdienste) en wat deze voor de vertaler in kwestie aan positiefs of negatiefs hebben betekend (bijv. filologische geldingsdrang, erkenning, concurrentie enz.).

3.4 Afsluiting
We zien het artikel graag afgerond met een conclusie waarin het belang van de vertaler wordt

samengevat en onderstreept.

3.5 Verder onderzoek

Daarnaast kan er een beknopt maar ook tot verder onderzoek aansporend overzicht van de onderzoekssituatie worden gegeven: a) informatie over de bronnen (nalatenschap van de vertaler, andere informatieve documenten bijv. in literaire of uitgeversarchieven enz.), b) opmerkingen over eventueel al voltooide werkzaamheden aan de biografie van de vertaler en c) opmerkingen over nog onbeantwoorde vragen.
Dit mag opgenomen worden in de afsluiting, apart aan het einde van het artikel of op een passende plek ergens anders in het artikel.
Wij wijzen hierbij graag op het belang van het voorstellen van verder onderzoek, voor zowel het vakgebied zelf als om het pad te effenen voor degenen die het onderzoek voort willen zetten.

4 Bibliografie

4.1 Inhoud bibliografie

De schrijver van het artikel wordt verzocht om naast het artikel zelf ook een uitvoerige, d.w.z. zo volledig en gedetailleerd mogelijke bibliografie van het oeuvre van de vertaler op te stellen, met zowel zelfstandige als onzelfstandige publicaties (bijv. vertalingen van losse gedichten, romanfragmenten of korte verhalen in literaire tijdschriften en anthologieën). Neem in de bibliografie echter niet alleen vertalingen op, maar ook uitgeverschappen, 'originele' teksten zoals eigen literaire werken, monografieën, recensies, parateksten zoals voor- en nawoorden, wetenschappelijke artikelen enz. Vermeld naast deze primaire teksten ook de secundaire literatuur in een aparte rubriek.
Afhankelijk van de vertaler kunnen verschillende strategieën zinvol zijn. Overleg eventueel met de redactie over de beste werkwijze.
Bij onbekende vertalers is een zo volledig mogelijke bibliografie gewenst, bij bekende dichter-vertalers (Willem Bilderdijk, Adriaan Morriën, Hella S. Haasse, J. Bernlef e.a.) is een alomvattende bibliografie van in ieder geval de originele werken natuurlijk niet nodig.
Mocht een volledige bibliografie al op een andere plaats te raadplegen zijn, dan zien we graag een verwijzing daarnaar en een beknopte bibliografie van tien werken, bestaande uit enkele belangrijke werken, met minimaal alle in het artikel genoemde titels, plus de eerste en laatste vertaling.
In voorkomende gevallen kan de redactie ondersteuning bieden bij het afronden van de bibliografie.

4.2 Formele richtlijnen bibliografie

De bibliografie met het werk over en van de vertaler graag als volgt indelen:

- Over de vertaler
- Van de vertaler (Oorspronkelijk werk)
- Vertalingen, in boekvorm
- Vertalingen, bijdragen in tijdschriften e.d.

Ten voorbeeld:

Over Erika Dedinszky

Boomsma, Graa. 1980. “In mijn poëzie zit een kern van vreemdheid. Gesprek met Erika Dedinszky” in *De Waarheid*, 1 juli 1980.

Casteren, Joris van. 2001. “Vergeten dichter Erika Dedinszky” in *De Groene Amsterdammer*, 10 februari 2001.

Van Erika Dedinszky (Oorspronkelijk werk)

Dedinszky, Erika. 1975. Kornoeljeboom. Haarlem: Uitgeversmaatschappij Holland.

“Proletkult in Nederland”, in Poëzie op de tocht, samengesteld door Erika Dedinszky et al, speciaal nummer van Mandala, jaargang 3, nummer 1, 1979: 145-159.

Vertalingen, in boekvorm

Örkény, István
Rozententoonstelling
Amsterdam: Meulenhoff, 1979
Originele titel: Rózsakiállítás
Originele taal: Hongaars
Eerste uitgave origineel: 1977

Lakatos, Menyhért
Berookte beelden
Amsterdam: Meulenhoff, 1982
Originele titel: Füstös képek
Originele taal: Hongaars
Eerste uitgave origineel: 1975

Vertalingen, bijdragen in tijdschriften e.d.

Weöres, Sándor

“Op thema’s van kleine jongens & Alternatief paradijs”
Originele titel: onbekend
Originele taal: Hongaars
Opgenomen in: *Raster*. *Nieuwe reeks* 11 (1979): 109-112

Örkény, István

“Klein proza”
Originele titel: onbekend
Originele taal: Hongaars
Opgenomen in: *De Tweede Ronde* 2-1 (1981): 110-121

Waar nodig kan verdere informatie vermeld worden onder ‘Serie:’, ‘Vertaald onder pseudoniem:’, ‘Overig:’ enzovoort.

5 Curriculum vitae

Voeg aan het einde van het artikel, of als apart Wordbestand, onder een kopje 'Curriculum vitae' een kort (maximaal 150 woorden) en relevant cv van de schrijver van het artikel toe. Bij meerdere auteurs graag individuele cv's bijvoegen. Het cv moet minimaal de volgende zaken bevatten; volledige naam, eventueel geboortejaar, opleiding, functie/beroep. Andere relevante informatie zou kunnen zijn: een specificatie van onderzoeksgebieden, (een selectie van) publicaties op het gebied van vertalingen en/of cultural transfer, (een selectie van) titels van vertaalde werken.

6 Aanleveren kopij

Een volledige bijdrage bestaat uit:
- Artikel, tussen twee en acht A4-pagina’s (5000-20.000 tekens), als apart Wordbestand
- Een portret (foto, tekening, e.d.) van vertaler, met zo mogelijk uitsluitsel over de rechten op deze afbeelding
- Andere afbeeldingen, bijvoorbeeld omslagen van boeken
- Bibliografie, als apart Wordbestand
- Cv van auteur, apart Wordbestand of aan het einde van het artikel

Stuur de bijdrage naar de redactie: e.bijl@rug.nl en redactie@vertalerslexicon.nl.
In overleg met de redactie mogen delen afzonderlijk opgestuurd worden, bijvoorbeeld als de bibliografie nog niet compleet is, maar het artikel zelf wel.
We streven ernaar om de eerste versie van het geredigeerde artikel binnen vier weken terug te sturen naar de auteur. Houd rekening met minimaal twee redactierondes; na de inhoudelijke redactie volgt de eindredactie. Het definitieve artikel wordt geplaatst na goedkeuring van zowel de redactie als de auteur.

Petra Broomans /Elise Bijl /Ingeborg Kroon /Caroline Meijer /Cees Koster

Versie 3.2, datum 29-09-2026